

6/21

irizpena

2021-2024 Energia Trantsizioaren
eta Klima Aldaketaren

Planari buruzkoa

Bilbon, 2021eko uztailaren 30a

CES
EGAB

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Irizpena 6/21

I.- AURREKARIAK

2021eko uztailaren 7an, Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren idazki bat sartu zen Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean, 2021-2024 aldirako Energia Trantsiziorako eta Klima Aldaketarako Planari buruzko txostena eskatzeko, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen maiatzaren 17ko 8/2012 Legearen 3.1.d) artikuluan ezarritakoaren arabera.

Plan honek Eusko Jaurlaritzaren XII. legegintzaldiko Gobernu Planaren lau helburu lortzen laguntzen du, eta lurraldearen erresilientzia helburu gehigarri gisa bilatzeko beharra gehitzen du.

Planaren helburu zehatzak hauek dira:

- Berotegi-efektuko gasen isurketa % 30 murriztea.
- Energia berriztagarrien kuota energiaren azken kontsumoaren % 20 izatea lortzea.
- Euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean duen erresilientzia ziurtatzea.

Gainera, Plana ezartzeak beste bi helburu lortzen lagunduko du:

- Langabezia % 10etik behera jaistea.
- I+Gko konbergentzia lortzea Europako batez bestekoarekin.

Berehala bidali zitzairen dokumentuaren kopia Kontseiluaren Osoko Bilkurako kide guztiei, beren proposamenak eta iritzia bidal zitzaizkien eta dagokion Lan Batzordeari helaraz ziezazkioten, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Funtzionamenduari buruzko Erregelamenduan ezarritakoaren arabera. Ekonomiaren Garapenerako Batzordea 2021eko uztailaren 27an bildu zen, eta, hartutako erabakietatik abiatuta, irizpen-proiektu hau egin zen, uztailaren 30eko Kontseiluaren Osoko Bilkuran aurkezteko, eta aho batez onartu zen.

II.- EDUKIA

Planak 7 atal ditu:

1. Sarrera
2. Testuinguru politiko-normatiboa
3. Egoeraren diagnostikoa
4. Egiturazko edukia: printzipioak, helburuak eta ardatz estrategikoak
5. Garatu beharreko ekimen enblematikoak
6. Gobernantza-eredua
7. Jarraipen- eta ebaluazio-sistema

1. SARRERA

Euskadik nazioartean adostutako helburuak betetzeko konpromisoa hartu du, klima aldatzen ari den abiadura murrizten saiatzeko eta haren ondorioei erantzuteko gaitasuna handitzeko.

Energia Trantsiziorako eta Klima Aldaketarako 2021-2024 Plana (PTECC 2021-2024) XII. legeko 2020 - 2024 Gobernu Programaren helburuak lortzeko tresna nagusietako bat da. Eusko Jaurlaritzaren legealdia; eta hurrengo lau urteetan klima-aldaketaren alderdi guztietan lan egiteko esparrua ezartzen du, arintzetik, hau da, berotegi-efektuko gasen (BEG) isuriak murriztetik eta karbono-hustutegiak areagotzetik, estrategia energetikoa indartzetik, lurraldea eta biztanleria egokitzeko neurriak aplikatzeraino.

Nazioartean, klima-aldaketa eta energia-estrategia batera arintzearen aldeko apustua egin da; eta Euskadik beste urrats bat eman du, eta klima-aldaketarako egokitzapena ere integratzen du.

Planak hiru ardatz ditu: 1. Neutraltasunerako bidea, 2. Erresilientzia areagotuz eta 3. Klima-ekintzaren zeharkakotasuna; eta bederatzi jarduera-ildo.

2. TESTUINGURU POLITIKO-NORMATIBOA

Nazioarteko esparrua

Klima-aldaketaren erronkan aurrera egiteko, bi jarduera-ildo nagusi planteatzen dira:

- **Arintzea:** BEGen iturriak murrizteko edo hustubideak areagotzeko gizakiaren esku-hartzea da.
- **Egokitzapena:** giza sistemetan, kalteak murriztea eta aukerak aprobetxatzea da helburua. Sistema naturaletan, gizakiaren esku-hartzeak proiektatutako klimara eta haren ondorioetara egokitzea erraztu dezake.

Karbono gutxiko eredu ekonomikorako trantsizioa guztiz bat dator Nazio Batuen 2030 Agendarekin. 2015ean, NBEko herrialdeek Garapen Jasangarriko Helburuak (GJH) onartu zituzten 2030 Agendaren barruan, eta, horien bidez, pobrezia-rekin amaitzeko, planeta babesteko eta oparotasuna sortzeko konpromisoa hartu zuten. **GJH 13**en bidez, klima-aldaketaren eta horren ondorioen arloan lan egiteko konpromisoa agertu zuten. Urte horretatik aurrera, arlo honetan, nazioarteko erreferentzia nagusia **Parisko Akordioa**¹ da. 2016ko azaroan jarri zen indarrean, batez besteko tenperatura globalaren igoera industriaurreko mailekin alderatuta 2°C-tik gorakoa ez izateko eta igoera hori 1,5°C-ra mugatzeko ahalegin gehigarriak sustatzeko funtsezko helburuarekin. Horretarako, beharrezkoa da BEGen isurketak mugatzea; horretarako, herrialdeek BEGen isurketak bost urtean behin murrizteko banakako helburuak aurkeztu behar dituzte, denborarekin haien ambizioa handituz.

Egokitzapenari dagokionez, Parisko Akordioak erresilientzia areagotu eta klima-aldaketaren ondorioak gutxituko dituzten estrategien garapena sustatzen du, ekintzak arintzearekin lotuz eta abian jartzean parte-hartze maila handituz. Helburu horiek bat datoz 2015-2030 aldirako Hondamendi Arriskua Murrizteko Sendai esparruarekin. Esparru horrek zenbait

¹ Klima-aldaketari buruzko nazioarteko tratatua, juridikoki loteslea eta Klima-aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioaren baitan bultzatua. 196 herrialdek (Konbentzioaren Alderdiak) onartu zuten, Parisen 2015eko abenduaren 12an egindako bileran, eta 2016ko azaroaren 4an jarri zen indarrean.

ekintza zehatz eskaintzen dizkie estatu kideei, garapenaren onurak hondamendi arriskuetatik babesteko. Era berean, Biodibertsitatearen Konbentzioaren helburua da hura desagertzen ari den abiadura geldiaraztea, funtsezkoa baita egokitzapenari eta arintzeari dagokienez. Estrategia horiek guztiak bat datoz 2030 Agendarekin.

Parisko Akordioaren esparruan, 2023an berotegi-efektuko gasen isurien mailari buruzko lehen balantze global handia egingo da, eta 2°C-ko helburuan duen eragina aztertuko da. Ekitaldi hori bost urtean behin errepikatuko da.

Europako esparrua

EB ekintza klimatikoaren buru izaten ari da Parisko goi-bilera egin baino lehen, eta 2030erako honako helburu hauek ezartzen dira:

- 1990. urtearekin alderatuta, gutxienez % 40 murriztu dira berotegi-efektuko gasen isurketak (duela gutxi, 2020ko abenduan, % 55 murriztea erabaki da).
- Energia berriztagarrien azken kontsumo-kuotaren % 32 gutxienez.
- Gutxienez % 32,5eko hobekuntza energia-eraginkortasunean.

2019. urtearen amaieran, **Europako Itun Berdea (Green Deal)** iragarri zen, estrategia berri gisa, eta, besteak beste, 2050ean Europa klimatikoki karbonoan neutroa zen lehen kontinente gisa kokatzea eta energia trantsizio justu baterako funts bat sortzea du helburu. Itun horrekin batera, ibilbide-orri bat dago, 50 ekintza biltzen dituena, 10 jardueraremutan multzokatuta, eta honako hauek eskatzen ditu:

- Isurketa garbiak murrizteko helburuak gutxienez % 55 handitzea 2030erako, 1990eko balioekin alderatuta.
- **Europako Klima Legea** egitea.
- 2021erako komunitate erregulazioak eguneratzea, energia berriztagarriei, energia-eraginkortasunari eta emisioen merkataritzari begira, edo **Esfortzuak Trukatzeo Erregelamendua** edo **Lurraren Erabilerari, Lurraren Erabileraren Aldaketari eta Basogintzari buruzko Zuzentaraua** (LULUCF, ingelesetik).

BEGen isuriak murrizteko helburua, beste tresna batzuen artean, EBko isurketa-eskubideen merkataritza-araubidearen bidez aplikatzen da. Sistema hori EBk bultzatu zuen 2005ean. Sistema horrek muga bat ezartzen du Europar Batasunean BEGen isurketen guztizko kopuruan, denborarekin murrizten dena. Sistema horren eraginpean dauden industria-instalazioek beren artean merkaturatu ditzaketen isurketa-eskubideak jasotzen edo erosten dituzte.

Sistemak Europako industria-sektorean isurketak murriztea lortu nahi izan du beti; besteak beste, elektrizitatea eta hegazkintza. Beraz, sektore horiek dagoeneko planteatuta dituzte BEGen isurketak murrizteko helburuak. Hori dela eta, EBk estatu kideei eskatzen die "sektore lausoak" deritzenetan jar ditzatela indarrak, hau da, EU ETSn sartuta ez daudenetan, hala nola garraioan, hondakinen kudeaketan edo nekazaritzan eta abeltzaintzan.

- **EU ETS:** 2005. urtearekin alderatuta, % 4ko murrizketa.
- **Lausoak (ESD):** 2005. urtearekin alderatuta, % 30eko murrizketa. Helburu lotesleak

herrialdeka

Europako energia-politikaren **osagai gehigarri** bat **Energia Segurtasuneko Estrategia** da (2014). Estrategia horren helburua da estatu kideen mendekotasun handia murriztea, energia-eraginkortasuna hobetzea eta energia-ekoizpena handitzea.

Egokitzapenari dagokionez, 2021eko otsailean Europako Batzordeak **Klima Aldaketara Egokitzeko EBko Estrategia** berria onartu zuen, 2013an onartutakoa ordeztzen duena, eta honako helburu hauek ditu:

- Egokitzapen adimentsuagoa: arriskuari buruzko datuen eta tresnen kalitatea indartzea, eta ezagutzaren mugak zabaltzea. Climate-ADAPT sustatzea, egokitzapenari buruzko Europako ezagutza-plataforma gisa.
- Dagoeneko sentitzen ari diren eraginetara azkarrago egokitzea.
- Egokitzapen sistematikoagoa, maila guztietara. Bereziki azpimarratzen dira politika makrofiskala, naturan oinarritutako irtenbideak eta tokiko egokitzapena.
- Erresilientzia klimatikorako nazioarteko ekintza areagotzea: nazioarteko finantzaketa handitzea eta informazio-trukeak aprobetxatzea.

Estatuko esparrua

Jarraian azaltzen den bezala, estatuko klima- eta energia-politikak EBkoaren eragin handia du:

Estatuko BEG espezifikoak murrizteko helburuak	<ul style="list-style-type: none"> • 2005. urtearekin alderatuta, % 10 murriztu dira berotegi-efektuko gasen isurketa lausoak 2020rako. • 2005. urtearekin alderatuta, % 26 murriztu dira BEG isuri lausoak 2030ean.
2021-2030 Energia eta Klimaren Plan Nazional Integratuaren (PNIEC) helburuak	<ul style="list-style-type: none"> • BEGen isurketak % 23 murriztu dira 1990. urtearekin alderatuta, eta % 39 sektore lausoetan, 2005. urtearekin alderatuta. • Energia berriztagarriaren % 42, azken energiaren guztizko kontsumoaren gainean. • % 39,5eko hobekuntza efizientzia energetikoan. • Iturri berriztagarriekin sortutako elektrizitatearen % 74.
Epe luzeko deskarbonizazio-estrategiaren 2050erako helburuak	<ul style="list-style-type: none"> • 1990. urtearekin alderatuta, berotegi-efektuko gasen isurketak % 90 murriztu dira. • Iturri berriztagarriekin sortutako elektrizitatearen % 100.
2021-2030 Klima Aldaketara Egokitzeko Plan Nazionalaren	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaren behaketa eta proiektzioen eta zerbitzu klimatikoen garapena indartzea.

(PNACC) helburu espezifikoak	<ul style="list-style-type: none"> • Inpaktuei, arriskuei eta egokitzapenari buruzko ezagutza gehiago sortzea eta ezagutza horren transferentzia erraztea. • Espainiaren klima-arrisku nagusiak identifikatzea eta dagozkion egokitzapen-neurriak ezartzea. • Egokitzapena politika publikoetan txertatzea. • Interesa duten eragile guztien parte-hartzea sustatzea. • Administrazio-koordinazioa ziurtatzea eta gobernantza indartzea egokitzapenaren arloan. • Europan eta nazioartean hartutako konpromisoak Espainian betetzea eta garatzea. • Egokitzapen-politiken eta -neurrien jarraipena eta ebaluazioa sustatzea.
------------------------------	---

Bestalde, 2020. urtearen hasieran, Estatuak klima- eta ingurumen-larrialdia deklaratu zuen, komunitate zientifikoaren adostasun orokorrari erantzunez. Hala, Exekutiboak 30 ekintza-ildo garatzeko konpromisoa hartu du; horien artean, **klima-aldaketari eta energia trantsizioari buruzko Legea** egitea dago, maiatzaren 20an onartu zena.

Halaber, Estatuak 2019-2024 Pobrezia Energetikoaren Aurkako Estrategia Nazionala du.

Euskadiko esparrua

Euskadik ibilbide luzea egin du klima-aldaketaren arloko politika aktiboak garatzen. Klima Aldaketaren Aurka Borrokatzeko 2008-2012 Euskal Planaren ondoren, 2015ean, **Klima Aldaketaren Aurkako 2050erako Euskal Estrategia** argitaratu zen, **KLIMA 2050** izenekoa. Honako helburu hauek ditu:

- Euskadiko berotegi-efektuko gasen isurketak % 40, gutxienez, murriztea 2030ean, eta % 80, gutxienez, 2050ean, 2005. urtearekin alderatuta.
- 2050ean energia berriztagarriaren kontsumoa azken kontsumoaren % 40koa izatea.
- Euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean duen erresilientzia ziurtatzea.

2016ko uztailan, **Euskadiko Energia Estrategia 2030 (3E2030)** onartu zen, eta 2030erako helburu hauek ditu:

- % 17ko aurrezpena energia primarioan 2016-2030 aldian.
- 2030erako energia berriztagarrien kuotaren % 21 azken kontsumoan.
- 10 urtean % 25 murriztu da energia-kontsumoa EAeko Administrazio Publikoaren instalazioetan.
- Energia berriztagarriak aprobetxatzen dituzten eraikin publikoen % 25.

- Parke mugikorrean eta zerbitzu publikoko flotetan ibilgailu alternatiboak sartzea.
- Ordezko energien kuotaren % 25 errepedeko garraioan.
- % 40ko elektrizitate-hornidura kogenerazio bidez eta berriztagarriak.
- Energiaren arloan ikerketa, garapen teknologiko eta industrialeko lehentasunezko 9 arlo bultzatzea.
- CO₂-ko 3 Mt murriztea, energia-politikako neurrien ondorioz.

Bestalde, arintzeari dagokionez, Euskadik urtero egiten du **Berotegi Efektuko Gasen Inbentarioa**. Baliabideen eta hondakinen kudeaketaren esparruan, Euskadik **Ekonomia Zirkularraren Estrategia** du, eta laster **2021-2030 Hondakinak Prebenitzeko eta Kudeatzeko Plana** argitaratuko da. 2030erako BPGren unitate bakoitzeko hondakinen sorrera-tasa % 30 murriztea espero da, 2016rekiko, eta, era berean, produktibitate materiala eta material zirkularraren erabilera-tasa % 30 handitzea.

Era berean, **Energia Trantsizioari eta Klima Aldaketari buruzko Lege Aurreproiektua** prestatzen ari da, Euskadin beranduenez 2050erako neutraltasun klimatikoa lortzea erraztuko duen esparru juridiko-arauea zehaztu nahi duena.

Bestalde, **4/2019 Legeak, Euskadiko jasangarritasun energetikoari buruzkoak**, jasangarritasun energetikoaren oinarriko esparru juridikoa ezartzen du, bai euskal administrazio publikoen eremuan, bai sektore pribatuarenean.

Azkenik, nabarmendu behar da **Energia Berriztagarrien Lurralde Plan Sektorialaren (LPS)** izapidetze administratiboa hasi dela. Plan horrek lurralde-plangintzarako tresna izan behar du, Euskadin energia berriztagarriak modu ordenatuan garatu ahal izateko hamarkada honetarako.

3. EGOERAREN DIAGNOSTIKOA

Klima-aldaketa eta energia trantsizioa hainbat ikuspegitatik lantzen dira: arintzea, energia eta lurraldearen erresilientzia.

Arintzea

Eskura ditugun azken datuen arabera, 2019an berotegi-efektuko gasen isurketak % 2 murriztu ziren 2018koekin alderatuta, eta % 27 2005ekoekin alderatuta. 2019an, jaitsiera orokorra izan zen sektore guztietan, nekazaritza-sektorean izan ezik. Lurraren Erabilerak, Lurraren Erabilera Aldaketa eta Basogintza sektorean 1,7 milioi tonako xurgapena gertatu zen.

2005etik, beherakada orokorra izan da sektore guztietan, garraioan izan ezik, eta, neurri txikiagoan, zerbitzuetan. Hala ere, garraioaren sektorean joera aldatu egin da, berotegi-efektuko gasen isurketak bi urtez jarraian murriztu baitira.

Araututako sektoreen isurketak (energia-sektorea eta energia-kontsumoko industria-sektore intentsiboak, Emisio Eskubideen Europako Merkataritzaren "EU-ETS" araudian jasotakoak) zertxobait igo ziren 2018tik 2019ra bitartean. 2005. urtearekin alderatuta (erregimen horren lehen funtzionamendu-urtea), BEGen isurketak % 38 murriztu dira. Bestalde, isurketa lausoak, hau da, EU-ETSk arautzen ez dituen sektoreek jaulkitakoak (hondakinak,

egoitzakoak, zerbitzuak, garraioa edo arautu gabeko industria) % 11 murriztu dira 2005etik, eta, horrela, % 10eko ahaleginak banatzeko helburu europarrari aurrea hartu zaio (estatu kideei helarazitako batez besteko helburu loteslea).

Gutzizko BEG isurketetara itzuliz, 2015etik aurrerapenak apalak izan dira. 2015etik 2019ra bitartean % 4 baino ez da murriztu, eta horrek agerian uzten du ahaleginak areagotu behar direla arlo horretan.

Energia

Euskadiko lehen sektoreko eskaria edo barne-kontsumo gordina ia % 3,8 hazi da 2015-2019 aldian. Energiaren azken kontsumoa % 0,9 jaitsi da aldi berean. Energia berriztagarriei dagokienez, horien aprobetxamendua nabarmen handitu da 2015etik 2019an 604 ktep-era iritsi arte. Berriztagarrien kuota, 2019an, energiaren azken kontsumoaren % 14,6ra iritsi da Euskadin, eta % 16,6ra 2018an, berriztagarrien aprobetxamendu-maila eta azken kontsumoaren murrizketa gorabehera. Hori elektrizitate berriztagarriaren inportazio garbi txikiagoaren ondorioa da.

Erresilientzia

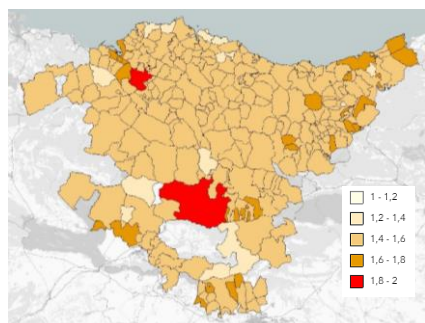
Euskadik aurrera egiten du klima-aldaketaren aurrean erresilientea den lurralde baten bilaketan.

KLIMA 2050 Estrategiaren esparruan, EAEko Administrazio Publikoak klima-arriskuari buruzko ezagutza areagotzen lagundu duten hainbat proiektu bultzatu ditu, eta egokitzeko hainbat ekintza sustatu ditu. Mendearen amaieran batez besteko tenperaturak 4°C-raino igotzea espero da. Prezipitazioaren bilakaerari buruzko kalkuluak zalantzaszokoagoak dira, baina, batez beste, urtearen amaierarako urteko prezipitazioa % 15 inguru jaistea espero da, eta urte-sasoaren eredu ere alda daiteke.

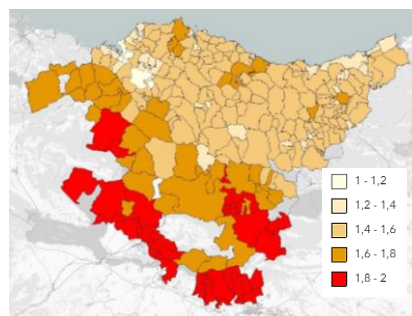
Datu horiek arrisku klimatikoari buruzko azterlanetan erabilitako oinarria dira. *EAEko udalerriek klima-aldaketaren aurrean duten kalteberatasunaren eta arriskuaren ebaluazioari* buruzko azterlanak aukera ematen du arrisku handiena zein udalerririk jasango duten jakiteko.

**LAU MEHATXUREN ARRISKU KLIMATIKOAREN INDIZEAK 1971-2100 ALDIRAKO, RCP
AGERTOKIKO PROIEKZIO KLIMATIKOETATIK ABIATUTA - EUSKADIKO UDALERRIEI
KLIMA-ALDAKETAREN AURREAN DUTEN KALTEBERATASUNAREN ETA ARRISKUARI
EBALUAZIOA**

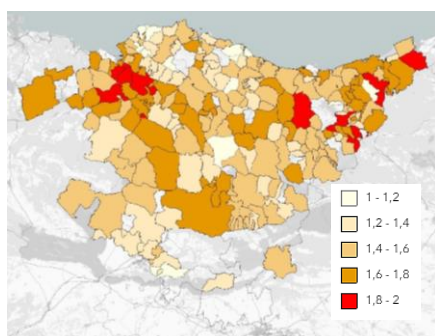
Impacto por olas de calor sobre la salud humana

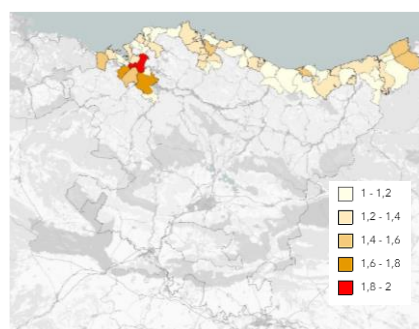
Efecto de la sequía sobre el sector agropecuario

Efecto de inundación fluvial en medio urbano

Impacto por inundaciones por subida del nivel del mar sobre el medio urbano

Era berean, Euskadiko arrisku klimatiko sektorialaren azterketak agerian utzi du arrantza eta garraioa bezalako sektoreak bereziki kalteberak direla klima-aldaketaren aurrean. Bestalde, turismoa, industria eta energia bezalako sektoreak fenomeno horretarako prestatu behar dira, eta, aldi berean, sor ditzakeen aukerak aprobetxatuz.

Egokitzapenaren kasuan, zenbait aurrerapen ikusten dira; hala ere, gaur egun ez dago kuantifikatzeko moduko helbururik, ezta kuantifikatzeko moduko helburu zehatzak dituen adierazlerik ere; beraz, zaila da aurrerapen-maila zehaztea, euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean erresilientzia ziurtatzeko helburua lortze aldera. Hala ere, esan daiteke Euskadik aurrera egin duela lurralde-mailako egokitzapen-politiken integrazioan, nahiz eta beharrezkoa den udalerrri- eta lurralde-mailako konpromisoak estrategiaren helburuekin eta xedeekin lerrokatzea eta indartzea.

Klima-aldaketari eta energia trantsizioari buruz herritarrek duten kontzientziari dagokionez, 2021eko Klima Aldaketari eta Energiari buruzko Barometroaren datuen arabera, euskal biztanleen ustez, 1 eta 10 bitarteko eskala batean klima-aldaketak 8,1eko larritasuna du; hau da, garrantzi handia du. Halaber, herritarren % 89k uste du klima-aldaketaren eta energiaren arteko harremana nahiko estua eta oso estua dela.

Azken urteotan, KLIMA 2050 Estrategia izan da Euskadiko klima-aldaketaren arloko lan-esparru nagusia. 2015ean onartu zenetik, nabarmen aldatu dira nazioarteko testuingurua eta Euskadiren egoera. Azken urteotan, energia- eta klima-plangintza integratzeko joera du EBk, eta plangintza horri arau-esparru egokia emateko beharra ikusi da. PTECC 2021-2024 hau eta Euskadiko Energia Trantsizioaren eta Klima Aldaketaren Lege Aurreproiektua testuinguru horretan kokatzen diren funtsezko tresnak dira.

4. EGITURAZKO EDUKIA: PRINTZIOIOAK, HELBURUAK ETA ARDATZ ESTRATEGIKOAK

PRINTZIOIOAK	HELBURUAK	ARDATZ ESTRATEGIKOAK
<ul style="list-style-type: none"> • Ingurumena eta ingurumen-jasangarritasuna babestea: ingurumena ez aldatzea eta jasangarritasunaren mugak kontuan hartzea. • Osasun publikoaren babesa eta sustapena: osasun publikoaren babesa ezartzea lehentasun gisa. • Zero emisioen kultura: karbono gutxiko eredu sozioekonomikorako trantsizioa sustatzea. • Arreta eta erresilientzia: prebentzioz jardutea, pertsonen, ondasunen, baliabideen eta natura-ondarearen gaineko klima-arriskua murrizteko eta berreskuratzeko gaitasuna handitzeko. • Gizarte-kohesioa: klima-aldaketaren arloko ekintza, pertsona guztientzako justizia-baldintzak bermatuko dituen benetako ekitatearen sustatzaile gisa. • Optimizazioa, zirkulartasuna eta efizientzia: eraikin eta prozesuen iraunkortasuna hobetzea, baliabideen optimizazioa eta eraginkortasun energetikoa nahiz materialen zirkulartasuna txertatuz. • Autosufizientzia, hurbiltasuna eta unibertsaltasuna: gure baliabide eta ekoizleen eta 	<ul style="list-style-type: none"> • BEGen isurketa % 30 murriztea • Energia berriztagarrien kuota energiaren azken kontsumoaren % 20 izatea lortzea. • Euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean duen erresilientzia ziurtatzea. • Gainera, Plana ezartzeak beste bi helburu lortzen lagunduko du: • Langabezia % 10etik behera jaitea. • I+Gko konbergentzia lortzea Europako batez bestekoarekin. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ardatza. Neutraltasunerako bidean, energia berriztagarriak, hidrogeno berdea, mugikortasun iraunkorra, eraikinen birgaitze energetikoa, ekonomia zirkularra eta xurgapenak ardatz hartuta 2. Ardatza. Erresilientzia areagotuz, Natura 2000 Sareko klima-aldaketa, euskal kostaldearen erresilientzia edo hiriguneei lotutako irtenbide naturalak aipatuz 3. Ardatza. Ekintza klimatikoaren eta energia trantsizioaren zeharkakotasuna, tokiko plangintza klimatikoa eta energetikoa, energiari eta klimari buruzko legeria eta administrazio publikoaren eredugarritasuna deskribatuz

<p>nazioartean duten garrantziaren alde egitea.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ezagutza, berrikuntza eta aukerak: ikerketa, berrikuntza eta garapen teknologikoa babestea funtsezko elementu gisa energia trantsizioari eta klima-aldaketari eraginkortasunez eta efizientziaz heltzeko. • Gardentasuna, zeharkakotasuna eta parte-hartzea: energia trantsizioa eta klima-aldaketa arintzea eta horretara egokitzea sektore- eta lurralde-politika guztietan, gizarteari irekita dagoela bermatuz, parte har dezan. • Administrazio Publiko eredugarria: Administrazioaren ekintza eredugarria eta koordinatua bultzatzea, Euskadi karbono gutxiko eta klima-aldaketarekiko erresilientea den gizarte baterantz eralda dadin. • Lankidetzaren konpromisoa eta erantzunkidetasuna: Euskadiko eta Euskaditik kanpoko eragileen arteko lankidetzaren bultzatzea eta helburuen jarraipena eta betetzea bermatzea. 		
---	--	--

Ardatzak, jarduketa-ildoak eta lan-eremuak

ARDATZ ESTRATEGIKOAK	JARDUKETA-ILDOAK	LAN-EREMUAK
<p>1. ARDATZA. Neutraltasunerako bidea</p>	<p>1. jarduketa-ildoak: Energia trantsizioko eredu baterantz</p>	<p>1. Energia-eraginkortasuna hobetzea, energia-eskaria kudeatzea eta klima-aldaketaren ondorioz energia sortzeko potentzialaren aldaketak prebenitzea</p>
		<p>2. Energia berriztagarrien garapena eta aprobetxamendua sustatzea</p>
		<p>3. Erregai berrien garapena eta erabilera sustatzea</p>
		<p>4. Emisiorik gabeko garraioa sustatzea eta automobil-parkea berritzea</p>
		<p>5. Eraginkortasun energetikoaren eta energia berriztagarrien irizpideak sustatzea hiri-ingurunean, birgaitzea bultzatuz eta «zero isuriko eraikuntzarantz» joz.</p>
		<p>6. Ekonomia zirkularra modu integratuz</p>

	2. jarduketa-ildoak: Ekonomia zirkularraren ezarpena sustatzea eta hondakinen sorrera eta tratamendua murriztea.	sustatzea
		7. Hiri-hondakinen sorrera murriztea eta tratamendurik gabeko zero isurketa lortzea
	3. jarduketa-ildoak: Lehen sektoreko isurketak murriztea, nekazaritza-ekoizpen integratu, ekologiko eta lokala sustatuz, eta karbono-hustubide izateko potentziala handitzea	8. BEGen isurien murrizketa sustatzea lehen sektorean
		9. Karbono-hustutegiaren potentziala handitzea bultzatzea
2. ARDATZA. Erresilientzia areagotuz	4. jarduketa-ildoak: Lurraldearen kudeaketa egokitzailerantz	10. Klima-aldaketaren aldagaia natura-ingurunearen kudeaketan txertatzea eta ekosistema naturalen funtzio-aniztasuna sustatzea, prozesu biologikoak eta geologikoak arautzeko.
		11. Urrakortasun-irizpideak eta egokitzapen-irizpideak integratzea azpiegitura kritikoetan (energia, ura, osasuna, hezkuntza, IKTak, garraioa, industria) muturreko gertakarien aurrean
		12. Lurralde- eta hiri-egitura erresilientea eta mistoa sustatzea, klima-arriskua bere estrategian eta plangintzan txertatuko duen erabileretan.
		13. Klima-aldaketaren aldagaia kostaldeko eremuen kudeaketan txertatzea
		14. Baliabide hidrikoak eta uholde-arriskua modu integratuz eta klima-aldaketaren testuinguruan kudeatzea eta naturan oinarritutako irtenbideak bultzatzea
		15. Lehen sektoreko (nekazaritza eta arrantza) praktikak eta kudeaketa klima-baldintza berrietara egokitzea
		5. jarduketa-ildoak: Arriskuei aurrea hartzea
	17. Babes zibileko baliabideak areagotzea eta larrialdietako gainerako agenteekiko koordinazioa hobetzea	
	18. Klima-aldaketak giza osasunean dituen inpaktuen prebentzioa areagotzea eta	

		erantzun azkarra eta eraginkorra ziurtatzea
3. ARDATZA. Klima-ekintzaren Zeharkakotasuna	6. jarduketa-ildoak: Klima-aldaketarekin lotutako kudeaketa-tresnak garatzea, eguneratzea eta hobetzea	19. Energia trantsizioaren eta klima-aldaketaren arloko legeria garatzea
		20. Energia trantsizioaren eta klima-aldaketaren arloko politikak eta plangintza egitea, arlo horretako legeria hedatu ahal izateko
		21. Energia trantsizioaren eta klima-aldaketaren arloko politikak eta plangintza hedatzea errazten duten tresnak eta tresnak diseinatzea
	7. jarduketa-ildoak: Ikerketa, garapen teknologikoa eta berrikuntza sustatzea	22. Klima-aldaketaren aukerak aprobetxatzea eta produktu berriak, produkzio-prozesu berriak eta egokitzapenera bideratutako zerbitzuak sortzera bideratutako industria sustatzea
		23. Ezagutza zientifikoaren sorrera eta transferentzia bultzatzea
	8. jarduketa-ildoak: Energia transtizio eta klimatiko bidezkoa bermatzea	24. Laguntza teknikoa eta finantzarioa ematea pobrezia energetikoa saihesteko eta energia trantsizioa eta kohesio soziala babesteko
		25. Enplegu-aukera berrien garapena eta lurraldearen lehiakortasun ekonomikoa sustatzea
	9. jarduketa-ildoak: Euskal Administrazio Publikoa eta herritar arduratsuak eta eredugarriak	26. Energiari dagokionez, efizientea den Administrazio Publikoa bermatzea, klima-aldaketaren arloan eskumen handiak dituen eta nazioartean erreferentea dena
		27. Herritarrak klima-aldaketaren inguruan sentsibilizatzea, prestatzea eta informatzea

5. GARATU BEHARREKO EKIMEN ENBLEMATIKOAK

Planteatutako helburuetan oinarrituta, ekimen enblematiko batzuk definitu dira. Garrantzitsuenak direla uste da, eta Plan hau indarrean dagoen bitartean garatuko dira (gogoeta orokorretan aipatzen dira).

PTECC 2021-2024: GARATU BEHARREKO ARDATZAK, JARDUKETA ILDOAK ETA EKIMEN ENBLEMATIKOAK										
		1. ARDATZA. Neutraltasun erako bidea			2. ARDATZA. Erresilientzia areagotuz		3. ARDATZA. Klima-ekintzaren Zeharkakotasuna			
		1. Ildoa	2. Ildoa	3. Ildoa	4. Ildoa	5. Ildoa	6. Ildoa	7. Ildoa	8. Ildoa	9. Ildoa
1. ekimena	Lurraldearen antolamendu eredugarria energia berriztagarriak garatzeko									
2. ekimena	Euskadi nazioarteko erreferentea energia ozeanikoetan									
3. ekimena	Euskal industria energia eolikoaren abangoardian									
4. ekimena	Eguzki-energia fotovoltaikoa etorkizun elektriko eta berriztagarri baten aurrean									
5. ekimena	Hidrogenoa ekoizteko, banatzeko eta kontsumitzeko ekosistema Euskadin									
6. ekimena	Mugikortasun iraunkorra, epe laburreko beharra									
7. ekimena	Eraikinen birgaitze energetikoa bultzatzea									
8. ekimena	Ekonomia zirkularra eta klima-aldaketa txanpon beraren bi aldeak									
9. ekimena	Karbono-hustutegiak funtsezko pieza dira klima-neutraltasunerako									
10. ekimena	Euskal Natura 2000 Sare erresilientea, neutraltasun klimatikoa bultzatzen duena									
11. ekimena	Kostaldeko herriak eta azpiegiturak, klima-aldaketaren erronkarako prest									
12. ekimena	Udalerrien erresilientziarako berrikuntza-iturri izatean oinarritutako irtenbideak									
13. ekimena	Klima-aldaketara egokitze eta bidezko energia trantsiziorako prestatutako biztanleria									
14. ekimena	Energia trantsizioaren eta klima-aldaketaren binomioa, arau- eta planifikazio-esparru berria									
15. ekimena	Administrazio Publikoa, energia trantsiziorako eta euskal gizartearen erresilientziarako eredia									

6. GOBERNANTZA-EREDUA

Planaren buru Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila izango da. Hala ere, energia-eredu berri baterako eta erresilientziatzko lurralde baterako bidezko trantsizioak beste eragile asko inplikatzen dituzenez, Planak eragile horiek barne hartzeko eta baliabideak optimizatzeke lan egin behar du, ekintza bateratu baten bidez.

Sailaren barruan, Ingurumen Iraunkortasuneko Sailburuordetzak izapidetuko du plana, bai eta haren jarraipena eta ebaluazioa ere. Sailburuordetza horri dagokio proiektua prestatzea Industria Sailburuordetzarekin etengabeko lankidetzan. Horretarako, EEERI atxikitako langileek eta lhobek osatutako batzorde tekniko-politiko bat sortuko da, dagozkion jarraipenak eta ebaluazioak egiteko.

7. JARRAIPEN- ETA EBALUAZIO-SISTEMA

Planaren jarraipen- eta ebaluazio-sistema urteko jarraipen-txosten batek, jarraipen-adierazle batzuek eta amaierako ebaluazio-txosten batek osatzen dute.

Urteko jarraipen-txostena: Planean aurreikusitako ekimenen aurrerapen- eta gauzatze-maila laburbilduko du. Alde batetik, Planaren esparruan definitutako ekimen enblematikoen aurrerapena berrikusiko da, eta, bestetik, Planaren jarraipen-adierazleen bilakaera aztertu eta ebaluatuko da. Okerreko desbideratzeak edo formulazioak identifikatuko balira, txostenean beharrezkoak diren neurri zuzentzaileak jasoko lirateke.

Jarraipen-adierazleak: Planaren ildo estrategiko bakoitzak adierazle bat edo batzuk ditu,

eta adierazle horiek gaur egun dagoen informazioa kontuan hartuta definitu dira.

JARRAIPEN-ADIERAZLEAK			
1. ARDATZA NEUTRALITASUNE RAKO BIDEA	1. jarduketa-ildoak. Energia trantsizioko eredu baterantz	Energia aurrezteko joeraren arabera	ktep/a
		Azken energia-intentsitatea hobetzea, 2015aren aldean	%
		Azken kontsumoaren berriztagarrien kuota (zer. elek. barne)	%
		Errepide bidezko garraioko energia alternatiboak	%
		A/B ziurtagiri energetikoa duten eraikinen kopurua	%
	2. jarduketa-ildoak. Ekonomia zirkularraren ezarpena sustatzea eta hondakinen sorrera eta tratamendua murriztea	Hiri-hondakinen sorrera biztanleko eta urteko	Kg/(bizi-urte)
		Hiri-hondakinen birziklatze-tasa	%
		Material zirkularraren erabilera-tasa (material birziklatuaren ratioa/(material birziklatua + MEK))	%
	3. jarduketa-ildoak. Lehen sektoreko isurketak murriztea, nekazaritza-ekoizpen integratu, ekologiko eta lokala sustatuz, eta karbono-hustubide izateko potentziala handitzea	Nekazaritza-sektoreko berotegi-efektuko gasen isuriak	MtCO ₂ e
		Hustubideen xurgapenak	MtCO ₂ e
2. ARDATZA ERRESILIENTZIA AREAGOTZEA	4. jarduketa-ildoak. Lurraldearen erresilientzia areagotzea	Zuhaitz-espezie autoktonoek okupatutako baso-azalera	%
		Fenomeno meteorologiko kaltegarriei egotzitako azpiegitura kritikoei eragindako kalteak	Milaka eurotan/urte
		Planak eta/edo estrategiak dituzten udalerrriak, baldin eta beren helburu espezifikoetako bat CCra egokitzea bada.	Udalerrri-kopurua
		Kostaldean muturreko fenomeno meteorologikoak iragartzeko sistemak dituzten udalerrriak (Euskoak)	Udalerrri-kopurua
		Urtegien egoera potentzial ekologikoa eta hornidura-egoera	Oso ona, ona, moderatua, eskasa, txarra
		Kostaldeko eta trantsizioko ur-masaren egoera	Oso ona, ona, moderatua, eskasa, txarra
	5. jarduketa-ildoak. Arriskuei aurre hartzea	Alerta/babes zibileko sistemak	Alerta goiztiarreko sistemak egotea
		Osasun-zerbitzuekin pozik dauden pertsonen prebalentzia	%
3. ARDATZA KLIMA- EKINTZAREN ZEHARKAKOTASU NA	6. jarduketa-ildoak. Energia trantsizioarekin eta klima-aldaketarekin lotutako kudeaketa-tresnak garatzea, eguneratzea eta hobetzea	Energia trantsizioarekin eta klima-aldaketarekin lotutako planak/tresna landuak edo eguneratuak	Kopurua / urte
	7. jarduketa-ildoak. Ikerketa, garapen teknologikoa eta berrikuntza sustatzea	Inbertsioa klima-aldaketarekin lotutako zientzian eta berrikuntzan	Milaka eurotan
	8. jarduketa-ildoak. Bidezko energia eta klima trantsizioa bermatzea	Eraikinen birgaitze energetikorako laguntzetarako aurrekontua	Milaka eurotan
		Renove Planetarako aurrekontua	Milaka eurotan
	9. jarduketa-ildoak. Euskal Administrazio Publikoa eta herritar arduratsuek eta ereduak	Energia berriztagarriak instalatzeko laguntzetarako aurrekontua	Milaka eurotan
Eusko Jaurlaritzaren BEGen isurien inbentarioa	MtCO ₂ e		

ADIERAZLE ESTRATEGIKOAK - PLANAREN AGINTE-TAULA INTEGRALA		
Berotegi-efektuko gasen isurketa % 30 murriztea.	BEGen isuriak guztira	MtCO2e
Energia berriztagarrien kuota energiaren azken kontsumoaren % 20 izatea lortzea.	Energia berriztagarrien kuota	%
Euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean duen erresilientzia ziurtatzea	Aurreikusitako ekimenen gauzatze-maila >% 80 (% 40 2022an)	Bai/Ez

Bildutako informazio guztia oinarri hartuta, Aginte-taula Integral bat beteko da, Planaren helburu orokorren betetze-maila zehazteko.

Azken ebaluazio-txostena: ekimen enblematikoen aurrerapena berrikusiko du eta adierazleen bilakaera ebaluatuko du. Informazio horretatik abiatuta, Planaren emaitzak ebaluatuko dira, helburuen betetze-maila adierazita. Horrez gain, ondorioen atal bat sartuko da, etorkizuneko planetan jarraitu beharreko ildoak laburbiltzeko eta aurkitutako oztopoak eta ikasitako ikasgaiak identifikatzeko

III.- GOGOETA OROKORRAK

Energia Trantsiziorako eta Klima Aldaketarako 2021-2024 Planaren proposamena aztertu ondoren, honako gogoeta hauek egin ditugu:

Testuinguru sozioekonomikoa

Pandemiak eragindako krisiak ingurumen-jasangarritasunaren ikuspegiak indarra galduko zuen beldurra piztu zuen, osasun-premia eta krisi ekonomikoaren larritasuna zirela eta.

Gure planetak diagnostikatutako 90 milioi COVID kasu baino gehiagorekin eta ia 2 milioi hildakorekin amaitu zuen 2020. urtea, eta pandemiaren hirugarren bolada bati aurre eginez. Euskadin, 2021eko urtarrilaren 3an (Osakidetzaren datuak), 119.703 pertsona zeuden kaltetuta, eta horietatik 3.103 hil ziren.

Ikuspuntu ekonomikotik, hartutako ohiz kanpoko neurriek jarduera ekonomikoaren beherakada larria ekarri dute, eta horrek BPGren murrizketa ekarri du, estatistika-serieetan aurrekaririk ez duena. EUSTATen “Kontu Ekonomikoek” (CET) erakusten dute EAeko ekonomiak % 9,5eko jaitsiera izan zuela 2020. urte osorako.

Hala ere, Europako Batzordeak eutsi egin dio Europako Itun Berdeari, susperraldi ekonomikoaren oinarrietako bat den aldetik; izan ere, hurrengo urteetan BPGaren, enpleguaren eta EBko lehiakortasunaren hazkundera bultzatuko duten arloak izan dira, besteak beste, energia garbia, industria eraginkorra eta emisio txikiekin, eta mugikortasun jasangarria. Egoera horren aurrean, eta atzean ez geratzeko, are gehiago nabarmendu da hiru trantsizioak (energetikoa-klimatikoa, teknologikoa-digitala eta demografia-soziala) bizkortzeko eta asmo handiko proiektuekin sendo jarduteko beharra.

Energia trantsizioa

Iraganean energia trantsizioa energia ekoizteko eta banatzeko sistema “garbi” bihurtzearekin identifikatu bazen ere, gaur egun energia trantsizioaren kontzeptuak eta zero emisio garbiren kulturak gizarte osoaren konpromisoa eskatzen du, eta energia-eskarian aldaketak sartzen ditu.

Energia-sektorea eta emisio garbirik gabeko gizartea lortzeko beharrak berekin dakar energia- eta klima-politikak jada bereizezinak izatea. Izan ere, nazioartean, klima-aldaketa eta energia-estrategia batera arintzearen aldeko apustua egin da; eta Euskadik beste urrats bat eman du, eta klima-aldaketarako egokitzapena ere integratzen du.

Energia trantsizioaren prozesuaren egungo faseak, energia berriztagarriak matrize energetikoan gehiago sartzeaz gain, elektrifikazio eta deskarbonizazio handiagorantz aurrera egitea dakar; bioerregaien, eko-erregaien, hidrogenoaren eta ekonomia zirkularretik datozen produktuen garapenean aurrera egitea; eta eraginkortasun energetikoa hobetzea, hobekuntza teknologikoengatik zein kontsumo-eredu berriengatik. Energia trantsizioaren etapa berriak ezaugarri hauek izango ditu: teknologia berritzaile askoren agerpena, hedapena eta interakzioa (hidrogenoa, karbonoa atzitzea, erabiltzea eta biltegitratzea, gas berriztagarriak, erregai sintetiko eraginkorrak, etab.), ohiko sorkuntza-teknologiaren gainbehera (adibidez, ikatza), sektore eta balio-kate askoren birkonfigurazioa.

Planaren testuinguru politiko-normatiboa eta helburuak

Euskadiko (eta Estatuko) energia-politika guztiek lotura estua dute EBko energiari eta klimari buruzko estrategiarekin. Horrek, era berean, nazioartean hartutako konpromisoei erantzuten die (2030 Agendaren eta Parisiko Akordioaren 13. garapen jasangarrirako helburua).

2019ko abenduan, Europako Batzordeak klimaren eta ingurumenaren erronkei erantzuteko konpromisoa hartu zuen Europako Itun Berdearekin. EBren hurrengo urteetarako hazkunde- eta lehiakortasun-estrategia bat planteatzen du, ingurumen-jasangarritasuna ardatz duena. 2050erako adina CO₂ isuri xurgatzeko gai den lehen kontinentea izango litzateke Europa.

Ekainaren 24an, Legebiltzarrak EBren Klimaren Lege berria onartu zuen, 2030erako isurketak % 40tik gutxienez % 55era² murrizteko eta 2050ean klima-neutraltasuna lortzeko Itun Berdearen konpromiso politikoa betebeharrak bihurtzeko. Horrela, herritarrei eta enpresei trantsizio hori prestatzeko behar duten segurtasun juridikoa eta iragargarritasuna eskaintzen die. 2050aren ostean, EBk isuri negatiboak izan behar ditu. Gaur egun, EBko bost herrialdek ezarri dute neutraltasun klimatikoaren helburua legean: Suediak 2045erako zero emisio garbiak lortzea du helburu, eta Danimarkak, Frantziak, Alemaniak eta Hungariak 2050erako.

Testuinguru horretan, eta trantsizio klimatikoak planteatzen dizkigun erronka biziak kontuan hartuta, oso egokia iruditzen zaigu 2021-2024 Energia Trantsizioaren eta Klima Aldaketaren Plana (PTECC 2021-2024) egitea, epe laburrerako erronka klimatikoaren aurreko helburuak eta jarduketak finkatu ahal izateko.

² Batzordeak LULUCF Erregelamenduari (Land use and forestry regulation for 2021-2030) buruz egingo duen hurrengo proposamenak (berotegi-efektuko emisioak eta luraren erabileraren ondoriozko xurgapenak eta luraren eta basogintzaren erabilera-aldaketak arautzea) karbono-hustutegiak (gure ingurune naturalak CO₂ xurgatzeko duen gaitasuna, zuhaitzak kasu) % 57ra arte handitzea ahalbidetuko luke 2030erako xedehunekoa.

Hala ere, Euskadik ibilbide luzea egin duenez klima-aldaketaren arloko politika aktiboen garapenean, eta Plan honek erreferentzia gisa hartzen dituenez Europan eta estatuan ezarritako ekimenak eta helburuak, eta Europako eta Estatuko esparruek aldaketa garrantzitsuak sartu dituztenez azken urteotan, batez ere helburuen definizio kuantitatiboan, **komenigarria izango litzateke Euskal Autonomia Erkidegoko Klima Aldaketaren 2050erako Estrategia (KLIMA 2050) eta Energia Estrategia eguneratzea. Euskadi 2030 (3E2030)) eta Trantsizio Energetikorako eta Klima Aldaketarako Plana egitea, aipatutakoak aldatu eta eguneratu ondoren.**

Klima-aldaketaren eta energia trantsizioaren arloan, arau, estrategia, plan eta programa ugari aurkitzen ari gara. Erakunde publikoek egiten duten arautze-jarduera oso handia da, eta hartzaileek nekez digeritzen dute. Ildo horretan, aukera hau baliatzen dugu adierazteko **komenigarria litzatekeela araugintza- eta plangintza-jarduera antolatzeke eta sinplifikatzeko ahalegina egitea. Arauen argitasuna eta sinpletasuna behar ditugu.**

Horregatik, eta irakurketa errazagoa izan dadin, **Planean laburpen-taula bat sartzea iradokitzen dugu, EBN, Estatuan eta Euskadin klima-aldaketaren eta energia trantsizioaren arloan ezarritako helburuak jasoko dituen, eta Euskadin markatuko ditugun helburuek (handitzeakoak/murriztekoak) denbora-erreferentzia bat (oinarri-urtea) izan dezaten, eta erreferentzia hori EUk Estatu mailan finkatutako helburuekin bat etor dadin.** Izan ere, helburuak ezartzen direnean, batzuetan denbora-erreferentzia (oinarri-urtea) 1990. urtean finkatzen da, beste batzuetan 2005ean, eta batzuetan ez da zehazten.

Egoeraren diagnostikoa

Dokumentuan (18. or.) aipatzen denez, BEGen azken inbentarioan jasotako datuen arabera, guztizko BEGen isurketen murrizketan aurrerapenak apalak izan dira, eta horrek agerian uzten du arlo horretan ahaleginak areagotu behar direla.

Euskadiko BEGen isurketen bilakaera jasotzen duen grafiko bat aurkezten da 16. orrialdean. **Iradokitzen dugu Euskadiko BEGen emisioen bilakaerarekin batera, Estatuaren bilakaera, EU eta, ahal bada, baita nazioarteko bilakaera ere sartzea.** Konparazio horrek eskualde gisa lagunduko liguke gure ahaleginak beste eskualde, herrialde, kontinente edo nazioarte mailako beste eskualde batzuekin alderatzen. Funtsezkoa da jakitea, Euskadin 2050erako neutraltasun klimatikorako helburuei ekin ahala, zer egoeratan gauden gainerakoek aurrean. Horrela bakarrik jakin ahal izango dugu zehaztasunez gure ahaleginak gainerakoak baino txikiagoak, berdinak edo handiagoak diren. Hori jakinda, guztion artean etapei ekin ahal izango diegu 2050era arte, eta, hala badagokio, proposamen honetan definitutako jardueraildoak birdefinitu ahal izango ditugu, konparazio horien arabera.

Era berean, iradokitzen dugu hori bera sektoreka egitea. Aberasgarria litzateke bilakaera sektoreka alderatutako hori diagnostikoan txertatzea. Gutxienez, arintze-politikak eta energia-politikak gehien erasandakoak. Gure ustez, diagnostiko mota horrek sektoreka ibilbide-orri espezifikoak egiteko orduan lagunduko liguke.

Planaren Printzipioak

Printzipioei dagokienez (23-24. or.), gure ustez garrantzitsuak diren bi alderdi nabarmendu nahi ditugu.

Alde batetik, esan behar dugu horien artean “zero emisio kulturaren” aldeko apustua aldarrikatzen dela. Hala ere, dokumentuan ez da aipatzen herritarraren eta, zehazkiago,

herritar kontsumitzailearen ikuspegitik lan egin behar denik. Ezin dugu ahaztu klima-erronka gizarte gisa guztioi dagokigula, bai produkzio-sektoreei, bai administrazio publikoei, bai euskal gizartea osatzen duten beste eragile batzuei (gizarte zibila, gizarte-eragileak, etab.), baina ukaezina da, baita ere, herritarrei. Gizarte honen funtsezko zati bat dira, eta bere eskubide eta betebeharrekin klimaren aldetik neutroa den lurralde baterantz eragin dezake eta eragin behar dute. Horregatik, uste dugu zero emisioen kulturak, karbono-eredu sozioekonomiko neutro baterako trantsizioa sustatzeaz gain, herritarren erantzunkidetasuna eta konpromisoa ere sustatu beharko lituzkeela.

Bestalde, uste dugu energia trantsizioan eta klima-aldaketan beste bi printzipio garrantzitsu izan beharko lituzkeela horren inspiratzaile, eta, beraz, kontuan hartu beharko lituzkeela hura aplikatzeko eta hura gauzatzeko hartu beharreko neurrietan. Beraz, proposatzen dugu printzipio horiek txertatzea.

- Horietako lehena **Inklusibotasuna** da, klima-aldaketaren erronkari erantzuteko behar den energia trantsizioa inklusiboa izan behar delako. Izan ere, deskarbonizazioa ez da elektrifikazioa bakarrik. Gaur egun, elektrizitateak ez du konponbiderik aireko sektorearentzat, itsas sektorearentzat, errepide bidezko garraio astunarentzat, altzairu, paper, zementu eta bestelakoentzat. Horregatik, bioerregaiak, eko-erregaiak, hidrogenoa, ekonomia zirkularretik datozen produktuak ere benetakako irtenbideak dira deskarbonizazio horretarako. Teknologia eta sektore guztiak, neutraltasun teknologikoaren printzipioaren arabera, beharrezkoak dira zeregin horretan, eta, beraz, ikuspegi inklusibotik parte hartu behar dute, eta, horrela, gainera, sektore horietan industria-enplegua babesten lagundu.
- Bigarrena **Karbono-aztarna** da. Deskarbonizazioak kontuan hartu behar ditu ez bakarrik Euskadin edo Europan sortutako isurketak (zuzeneko isurketak), baita prozesu osoaren karbono-aztarna globala ere (emisio garbiak), CO₂aren eragina globala baita, eta ez tokikoa.

Fabrikazio-prozesu bat edo mugikortasun-modu bat gure lurraldean CO₂ gutxiago isurtzen duen beste batekin ordeztu dugunean, kontuan hartu beharko lituzateke emisioen murrizketa benetakoa den ala emisioak balio-kateko beste zati batzuetara (metal-meatzaritza, guk Euskadin kontsumitzen ditugun produktuen inportazioa) pasatzen ari garen beste ingurune geografiko edo kontinente batzuetara, emaitza CO₂ isuriaren esportazioa izan ez dadin, industria-jardueren eta enpleguen esportazioarekin.

Planaren egitura-eraketa: helburuak eta ardatzak

Aipatu dugun bezala, PTECC 2021-2024 planak datozen lau urteetan jarraitu beharreko bidea ezartzen du Euskadiko energiaren eta klima-aldaketaren esparruan, eta klima-aldaketaren alderdi guztietan lan egiteko esparrua ezartzen du, arintzetik hasita, hau da, BEGen isuriak murriztea eta karbono-hustutegiak gehitzea, estrategia energetikoa indartuz, lurraldea eta biztanleria egokitzeko neurriak aplikatu arte.

Hiru ardatz nagusi ditu: 1. Neutraltasunerako bidea, 2. Erresilientzia areagotuz eta 3. Ekintza klimatikoaren zeharkakotasuna; eta bederatzi jardueraren ildo. Horiek hamabost ekimen emblematikotan biltzen dira, lan-eremu espezifikoaren barruan, hala nola energia berriztagarriak, hiri-berroneratzea edo ekonomia zirkularra; industria, lehen sektorea edo larrialdiak bezalako sektoreetan, edo zeharkako eta beharrezko eremuetan, hala nola berrikuntza edo bidezko trantsizioa. Hala, Planak Gobernu Planaren 2024rako lau helburu

lortzen laguntzen du nagusiki, horietako bi zuzenean eta beste bi zeharka, eta lurraldearen erresilientzia helburu gehigarri gisa bilatzeko beharra gehitzen du.

Kontseilu honek ontzat jotzen du proposamen hau egiteko erabili den ikuspegi globala, integrala eta inklusiboa. Triada uztartzeaz gain (*arintzea, energia eta egokitzapena*), erronka horren eraginpean dauden ekoizpen-sektore ia guztiak hartzen ditu barne. Duela gutxi arte energia eta ekologiaren eraldaketari dagokionez protagonismo gutxiago izan duten sektoreak (adibidez, eraikuntza), baina orain erronka horren aurrean daudenak, klima-aldaketaren aurrean arintze-politiken eta -araudiaren eragin handiagoa izan duten jardueri duela hamarkada batzuetatik gertatzen zaien bezala. Era berean, administrazio publikoen konpromisoa indartu nahi izatea (udalerrien protagonismo bereziarekin) klima-erronkari aurre egiteko estrategiaren beste adibide bat da, eragile ekonomiko, sozial eta administrazio/erakunde publiko guztien parte-hartzea, konpromisoa, erantzunkidetasuna eta lankidetzak aktiboa eskatuz.

Aurrekontuaren banakapena aurkeztutako jarduera-ildoak erantzutera bideratuta dago, eta etorkizuneko garapenean egiaztatu ahal izango da egokia den. Arlo honetan agertzen zaizkigun erronka handiei heltzen zaie: berrikuntza energetikoa eta haren ezarpena, bereziki sektore produktiboetan, eraikuntza efizientean, mugikortasun iraunkorrean eta lurraldearen egokitzapenean edo erresilientzian (hiria-landagunea-kostaldea) eta ekonomia zirkularra-klima-aldaketan, lehen sektorearen balio-kate osoa eta hustubideen bidezko arintzea indartuz. Izan ere, plan honek kohesioa ematen die arlo horretan diseinatzen, lantzen eta ezartzen ari ziren ekimen askori.

Era berean, oso azpimarragarria iruditzen zaigu klima-erronkari ekin nahi izatea energia trantsizio eta klimatiko bidezkoa bermatuz, gizarte-kohesioa eta enplegu-aukera berrien garapena sustatuz, lehiakortasunaren ikuspegitik eta Euskadiko enpresen eta sektore ekonomikoen balio erantsia indartuz, eta, azken batean, lurraldearena. Alde horretatik, interesgarria da sektore jakin batzuetarako ibilbide-orriak aurreikustea, bai eta jarduera-ildoak ere, besteak beste, enplegu-aukera berrien garapena eta lurraldearen lehiakortasuna sustatzeko edo klima-aldaketaren aukerak aprobetxatzeko, eta egokitzeko produktu, produkzio-prozesu eta zerbitzu berriak sortzera bideratutako industria bat sustatzeko.

Planaren gobernantza-eredua

Emisio garbirako energia trantsizioak garrantzi handiko eraldaketa ekarriko duenez, erakundeen, eragile ekonomiko eta sozialen eta, oro har, gizartearen laguntza handia behar da, bai eta gobernantza-eskema eraginkorra ere.

Gizartearen eta eragile sozioekonomikoen eta instituzionalen babesa eta konpromisoa lortzea ezinbestekoa da energia trantsizioaren prozesua arrakastatsua izan dadin; izan ere, ezarritako helburuak lortzeko beharrezkoa den eraldaketak jokabideetan aldaketa sakona eskatuko du, eta inpaktu asimetrikoak izango ditu sektore ekonomikoen artean (eta sektore berberen barruan) eta biztanleriaren segmentuen artean.

Testuinguru horretan, arau bat ez bada ere, komenigarria litzateke kontsultatzen zaigun Planaren Generoaren arabeko eraginari buruzko txosten bat egitea planteatzea. Generoaren arabeko Eraginari buruzko Txostena dokumentu bat da, eta bertan aztertzen da, alde batetik, proiektatutako jarduerak ondorio positiboak edo kaltegarriak izan ditzakeen, emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunak ezabatzeko eta esku hartu nahi den testuinguru sozialean berdintasuna sustatzeko; bestetik, azterketa horren arabera, neurri zuzentzaileak eta sartu beharko diren aldaketak jasotzen dira eragin negatiboa

neutralizatzen edo, hala badagokio, inpaktu positiboa indartzeko.

Era berean, Planaren garrantzia kontuan hartuta, plana jendaurrean zabaltzeko eta eragile ekonomiko eta sozialei aurkezteko konpromisoa sartzea proposatzen da.

IV.- GOGOETA BEREZIAK

24. orrialdea. Planaren Printzipioak

- 24. orrialdean, planaren oinarrizko printzipioen artean, honako hauek aipatzen dira:
 - ✓ Zero emisioen kultura: karbono gutxiko eredu sozioekonomikorako trantsizioa sustatzea.
 - ✓ Administrazio Publiko eredugarria: Administrazioaren ekintza eredugarria eta koordinatua bultzatzea, Euskadi karbono gutxiko eta klima-aldaketarekiko erresilientea den gizarte baterantz eralda dadin.

26. orrialdean eta hurrengoetan, ardatz estrategikoak, jarduera-ildoak eta lan-eremuak deskribatzen dira, eta 1. ardatz gisa “Neutraltasunerako bidea” ezartzen da, Europar Batasunean ezarritakoaren arabera.

Hori dela eta, oinarrizko printzipioak “karbono-neutrotzat” eta ez “karbono-baxutzat” hartzea planteatzen dugu.

- Era berean, gogoeta orokorretan aipatu dugun bezala, uste dugu energia trantsizioan eta klima-aldaketan garrantzizko bi printzipio daudela, Planaren inspiratzaile izan beharko luketenak eta, beraz, kontuan hartu beharko liratekeenak, eta, beraz, horiek sartzea proposatzen dugu. Hauek dira: Inklusibotasuna eta Karbono-aztarna.

28. orrialdea eta hurrengoak. Jarduketa-ildoak

“9. jarduketa-ildoak. Euskal Administrazio Publikoa eta herritar arduratsuak eta eredugarriak”-ri dagokionez, gure ustez, “Euskal Administrazio Publiko eredugarria eta herritar arduratsuak” bezala ezarri beharko litzateke.

33. orrialdea eta hurrengoak. Garatu beharreko ekimen enblematikoak.

Garatu beharreko ekimen enblematiko batzuk zehazten dira. Komenigarria dirudi ardatz estrategikoekin eta jarduera-ildoarekin ez ezik, 29-31. orrialdeetan deskribatutako lan-eremuekin ere bat etortzea.

57. orrialdea eta hurrengoak. Jarraipen- eta ebaluazio-sistema

Alde batetik, uste dugu beharrezkoa dela 8. jarduketa-ildoari buruzko adierazleei buruzko gogoeta egitea (bidezko energia eta klima trantsizioa bermatzea), gure ustez, ez baitiote erantzuten planteatutako erronkari.

Bestalde, bi adierazle-taula sartu dira, Planaren urteei buruzko zutabeak txertatzeaz gain, beste bi zutabe eranstea proposatu da: bata, adierazlearen egungo egoerari buruzkoa

(eskuragarri dagoen azken datua), eta bestea, planean aurreikusitako zifra objektiboari buruzkoa, haren alderaketa egokiagoa egin dadin, kontuan hartuta markatzen ditugun helburuek (gehikuntzakoak/murritzekoak) denbora-erreferentzia bat jaso behar dutela (oinarri-urtea).

V.- ONDORIOAK

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak egokitzat jotzen du Energia Trantsizioaren eta Klima Aldaketaren 2021-2024 Planari buruzko izapideak egitea, organo aholku-emaile horrek egindako gogoetekin.

Bilbon, 2021eko uztailaren 30a

O.E. Presidentea

Emilia M. Málaga Pérez

Idazkari nagusia

Lorea Soldevilla Palazuelos